

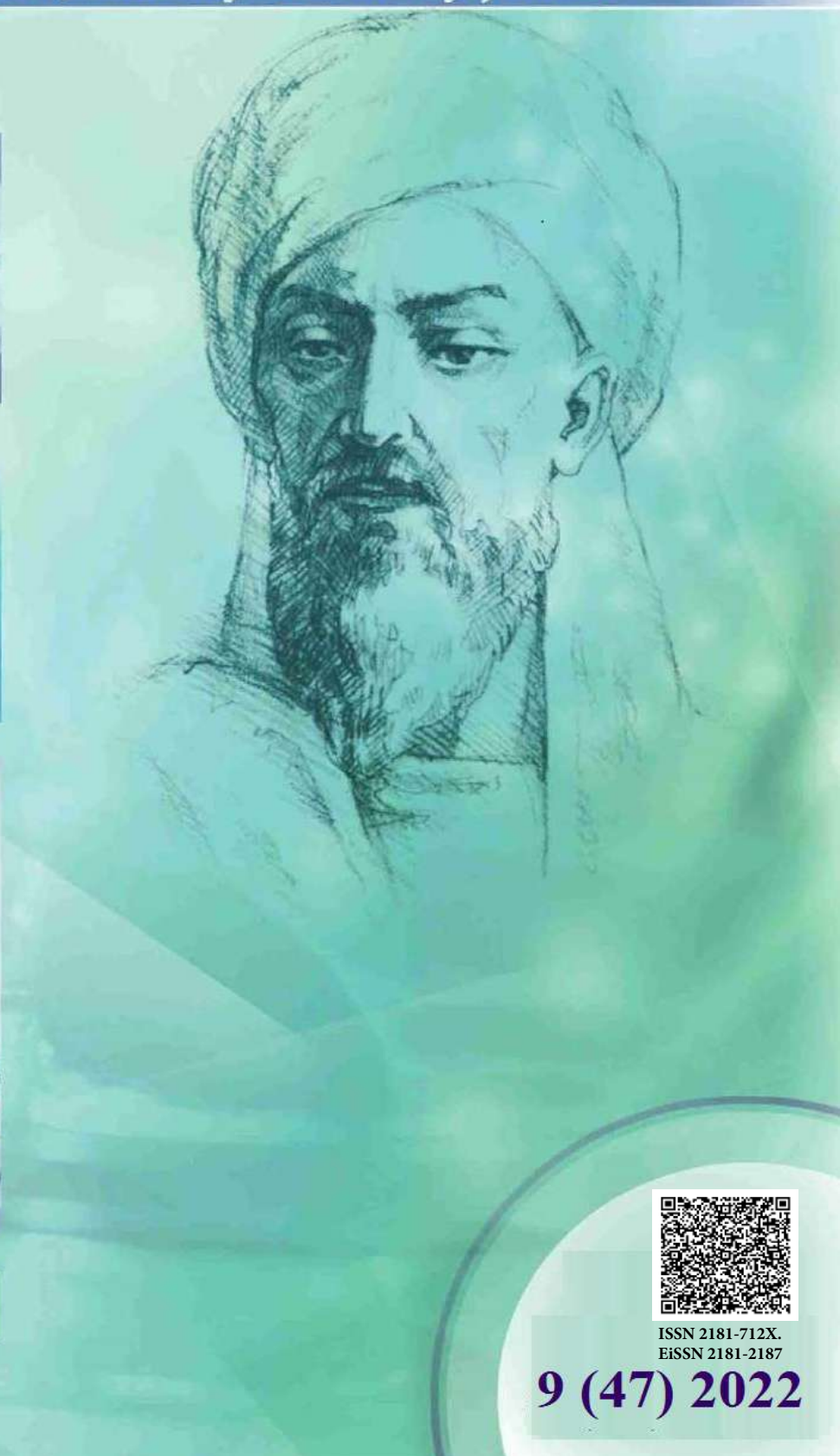
New Day in Medicine
Новый День в Медицине

NDM

TIBBIYOTDA YANGI KUN

Ilmiy referativ, marifiy-ma'naviy jurnal

AVICENNA-MED.UZ

ISSN 2181-712X.
EiSSN 2181-2187

9 (47) 2022

**Сопредседатели редакционной
коллегии:**

**Ш. Ж. ТЕШАЕВ,
А. Ш. РЕВИШВИЛИ**

Ред. коллегия:

М.И. АБДУЛЛАЕВ
А.А. АБДУМАЖИДОВ
А.Ш. АБДУМАЖИДОВ
М.М. АКБАРОВ
Х.А. АКИЛОВ
М.М. АЛИЕВ
С.Ж. АМИНОВ
Ш.Э. АМОНОВ
Ш.М. АХМЕДОВ
Ю.М. АХМЕДОВ
Т.А. АСКАРОВ
Ж.Б. БЕКНАЗАРОВ (главный редактор)
Е.А. БЕРДИЕВ
Б.Т. БУЗРУКОВ
Р.К. ДАДАБАЕВА
М.Н. ДАМИНОВА
К.А. ДЕХКОНОВ
Э.С. ДЖУМАБАЕВ
А.Ш. ИНОЯТОВ
С. ИНДАМИНОВ
А.И. ИСКАНДАРОВ
С.И. ИСМОИЛОВ
Э.Э. КОБИЛОВ
Д.М. МУСАЕВА
Т.С. МУСАЕВ
Ф.Г. НАЗИРОВ
Н.А. НУРАЛИЕВА
Б.Т. РАХИМОВ
Ш.И. РУЗИЕВ
С.А. РУЗИБОВЕВ
Ж.Б. САТТАРОВ
Б.Б. САФОВЕВ (отв. редактор)
И.А. САТИВАЛДИЕВА
Д.И. ТУКСАНОВА
М.М. ТАДЖИЕВ
А.Ж. ХАМРАЕВ
А.М. ШАМСИЕВ
А.К. ШАДМАНОВ
Н.Ж. ЭРМАТОВ
Б.Б. ЕРГАШЕВ
Н.Ш. ЕРГАШЕВ
И.Р. ЮЛДАШЕВ
М.Ш. ХАКИМОВ
К.А. ЕГЕЗАРЯН (Россия)
DONG JINCHENG (Китай)
КУЗАКОВ В.Е. (Россия)
Я. МЕЙЕРНИК (Словакия)
В.А. МИТИШ (Россия)
В.И. ПРИМАКОВ (Беларусь)
О.В. ПЕШИКОВ (Россия)
А.А. ПОТАПОВ (Россия)
А.А. ТЕПЛОВ (Россия)
Т.Ш. ШАРМАНОВ (Казахстан)
А.А. ЩЕГОЛОВ (Россия)
Prof. Dr. KURBANHAN MUSLUMOV (Azerbaijan)
Prof. Dr. DENIZ UYAK (Germany)

www.bsmi.uz

<https://newdaymedicine.com>

E: ndmuz@mail.ru

Тел: +99890 8061882

**ТИББИЁТДА ЯНГИ КУН
НОВЫЙ ДЕНЬ В МЕДИЦИНЕ
NEW DAY IN MEDICINE**

Илмий-рефератив, маънавий-маърифий журнал

Научно-реферативный,

духовно-просветительский журнал

УЧРЕДИТЕЛИ:

**БУХАРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
МЕДИЦИНСКИЙ ИНСТИТУТ
ООО «ТИББИЁТДА ЯНГИ КУН»**

Национальный медицинский
исследовательский центр хирургии имени
А.В. Вишневского является генеральным
научно-практическим
консультантом редакции

Журнал был включен в список журнальных
изданий, рецензируемых Высшей
Аттестационной Комиссией
Республики Узбекистан
(Протокол № 201/03 от 30.12.2013 г.)

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ:

М.М. АБДУРАХМАНОВ (Бухара)
Г.Ж. ЖАРЫЛКАСЫНОВА (Бухара)
А.Ш. ИНОЯТОВ (Ташкент)
Г.А. ИХТИЁРОВА (Бухара)
Ш.И. КАРИМОВ (Ташкент)
У.К. КАЮМОВ (Ташкент)
Ш.И. НАВРУЗОВА (Бухара)
А.А. НОСИРОВ (Ташкент)
А.Р. ОБЛОКУЛОВ (Бухара)
Б.Т. ОДИЛОВА (Ташкент)
Ш.Т. УРАКОВ (Бухара)

9 (47)

2022

сентябрь

SCIENTIFIC-THEORETICAL MEDICINE

<i>Teshaev Sh.J., Temirov O.O., Khakimov Y.Sh.</i> STUDY OF MORPHOLOGICAL AND MORPHOMETRIC PARAMETERS OF THE ESOPHAGE OF WHITE RATS AGED FROM 3 TO 6 MONTHS UNDER THE INFLUENCE OF 4 DIFFERENT ANTI-INFLAMMATORY DRUGS UNDER THE CONDITIONS OF POLYPROGEMASIA.....	2	<i>Jiemuratova G. K., Mambetkarimov G.A., Kalandarova A.N., Kadyrova A.M.</i> ADAPTATION AND ADAPTIVE MECHANISMS OF THE ORGANISM TO THE EFFECTS OF ENVIRONMENTAL FACTORS AND ISSUES OF HEALTH PROTECTION OF THE POPULATION OF THE ARAL SEA REGION.....	68
<i>Hamroyeva D.Sh.</i> THE METHOD OF DETERMINING THE VISCOSITY OF SALIVA IN CHILDREN WITH A COMMON HEART DEFECT AND CYTOLOGICAL STUDIES.....	7	<i>Esenbekova E.J., Jiemuratova G.K., Jaksilikova G.B.</i> FEATURES OF THE IMMUNE RESPONSE OF CHILDREN TO A NEW CORONAVIRUS INFECTION.....	74
<i>Khushvaktova M.F., Achilova D.N.</i> ANALYSIS OF THE CAUSES OF TOXIC EPIDERMAL NECROLYSIS IN CHILDREN.....	11	<i>Kalmuratova B.S., Kalenderova G.K., Elmuratova A.A.</i> IMMUNOLOGICAL ASPECTS OF POSTCOVID SYNDROME.....	79
<i>Negmatullayeva M.N., Nasyrova Sh.Sh.</i> DETERMINATION OF THE SIGNIFICANCE OF THYROID PATHOLOGY IN THE DEVELOPMENT OF CARBOHYDRATE METABOLISM DISORDERS DURING PREGNANCY.....	19	<i>Otekeeva S.S., Baymuratova L.K., Oralbayeva J.A.</i> IMMUNOHISTOLOGICAL CHANGES OF PLACENTAS IN PREGNANT WOMEN WITH ANEMIA.....	83
<i>Badridinova B.K.</i> TREATMENT OF IRON-DEFICIENCY ANEMIA IN CHRONIC KIDNEY DISEASE AND END-STAGE RENAL INSUFFICIENCY.....	24	<i>Yakhshieva M.F.</i> TO THE QUESTION OF THE STATE OF SOME CYTOKINE INDICATORS IN PATIENTS WITH SEBORRHEIC DERMATITIS.....	89
<i>Safoev B.B., Nazarov J.R., Boltaev T.Sh.</i> IMPROVEMENT OF THE METHOD OF TREATMENT OF PATIENTS WITH CRITICAL LOWER LIMB ISCHEMIA WITH DIABETIC FOOT SYNDROME.....	31	<i>Janabaeva G.U., Ahmedjanova Z.I.</i> FEATURES OF THE PREVALENCE OF PSORIASIS IN THE CONDITIONS OF THE ARAL SEA REGION.....	95
<i>Kamalov T.T., Alimkhanov O.O.</i> RELATIONSHIP OF DOPPLEROGRAPHY AND BIOCHEMICAL MARKERS OF GLYCEMIA IN PATIENTS WITH DIABETIC NEUROPATHY AT THE STAGE OF LATE COMPLICATIONS.....	39	<i>A.P. Alimov., S.Y. Yusupov., S.K. Hakimov Mo'minov A.Sh., Axmedov Sh.Sh.</i> MINIMALLY INVASIVE SURGICAL METHOD FOR FRACTURES OF THE PROXIMAL HUMERUS.....	
<i>Alimkhanov O.O., Kamalov T.T.</i> DYNAMICS OF ELECTROCARDIOGRAPHY PARAMETERS AFTER COMBINED TREATMENT IN PATIENTS WITH TYPE 2 DIABETES WITH DIABETIC NEUROPATHY AT THE STAGE OF LATE COMPLICATIONS.....	45	<i>Zufarova Sh.A., Kamalov T.T., Kholmatova Sh.Sh.</i> PREVALENCE, ETIOLOGY, AND RISK FACTORS OF SOFT TISSUE RUPTURE DURING VAGINAL BIRTH IN WOMEN WITH DIABETES AND GESTATIONAL MELLITUS.....	109
<i>Khamdamova M.T., Khayitov A.N.</i> PREDICTION OF THE COMPLICATED COURSE OF COMMUNITY-ACQUIRED PNEUMONIA IN ADULTS.....	51	<i>Baymakov S.R., Rasulov Kh.Q., Yunusov S.Sh.</i> THE ROLE AND PLACE OF ASSESSING THE SEVERITY OF THE CONDITION OF PATIENTS WITH VARIOUS FORMS OF ACUTE PANCREATITIS.....	116
<i>Nazarova N.O., Jabbarov A.A.</i> EVALUATION OF THE RESULTS OF BIOCHEMICAL AND INSTRUMENTAL EXAMINATION IN THE DEVELOPMENT OF LUPUS NEPHRITIS.....	55	<i>Teshaev Sh.J., Tashmamatov B.N.</i> MORPHOLOGICAL FEATURES OF THE GASTRIC MUCOUS LAYER IN POLYPROGEMASIA WITH ANTI-INFLAMMATORY DRUGS.....	123
<i>Yodgorov U.A., Rakhmanova J.A.</i> FACTORS AFFECTING THE INCIDENCE LEVEL OF COVID-19 IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	60	<i>Umurova N.M.</i> INDICATORS STUDY OF THE INCIDENCE OF POLLINOSIS, ALLERGIC RHINITIS CAUSED BY POLLEN OF PLANTS IN THE BUKHARA REGION.....	130

Мақолалардаги маълумотлар учун
муаллиф ва бош муҳаррир масъул.

Тахририят фикри муаллифлар
fikри билан муносиб бўлмаслиги
мумкин.

Барча муаллифлик ҳуқуқлари
ҳимояланган.

Барча маълумотлар тахририят
ёзма рухсатисиз чоп этилмайди.

Масъул муҳаррир: Сафоев Б.Б.
Бадий муҳаррир: Пулатов С.М.
Таржимон: Файбуллаев С.С.

Теринга берилди 15.09.2022 й.
Босишга рухсат этилди 20.09.2022 й.
Бичими 60×84 1/8.
Шартли босма табоғи 47,0.
Офсет қоғозда чоп этилди.
Адади 100 нусха.
42-буйртма.
«HUMOYUNBEK-ISTIQLOL MO'JIZASI»
босмахонасида чоп этилди. 100000.
Тошкент, А.Темур кўчаси, 60 А.

«Тиббиётда янги кун» тиббиёт
журнали тахририяти,
Тошкент ш., 100011,
Навий кўчаси, 30-уй,
тел.: +99890 8061882,
e-mail: ndmuz@mail.ru

Тошкент вилояти Матбуот ва ахборот
бошқармасида 2012 йил 16 февралда
рўйхатга олинган (03-084-сонли гу-
воҳнома).
Баҳоси келишилган нарҳда.
Нашр кўрсаткичи 7048.

<i>Shadieva Shodiya Shukhratovna</i> DYNAMICS OF ORAL MICROFLORA IN PATIENTS WITH INFLAMMATORY DISEASES OF CHRONIC GENERALIZED PERIODONTITIS AND FUNCTIONAL DYSPEPSIA.....	137	<i>Khamdamova M.T., Baratova M.M.</i> MODERN ASPECTS OF PHOTODYNAMIC THERAPY IN GYNECOLOGY MODERN TACTICS OF TREATMENT OF CERVICAL DISEASES.....	247
<i>Ismailov U.S., Batirov D.Y., Rakhimov A.P., Tillaev M.T., Akmedov Sh.S.</i> SOME MOLECULAR GENETIC ASPECTS OF THE DEVELOPMENT OF GALLSTONE DISEASE WITH METABOLIC SYNDROME IN THE UZBEK POPULATION..	144	<i>Khushvaktova M.F.</i> ATOPIC DERMATITIS IN CHILDREN.....	254
<i>Z.R. Sahibova</i> IDENTIFICATION OF CASES OF POLYDEFICIENCY IN WOMEN OF FERTILE AGE IN THE EXPERIENCE.....	151	<i>Ilyasov A.S., Sharifova Sh.K.</i> MICROSCOPIC STRUCTURE OF THE STOMACH WALL OF RATS IN THE PERIOD OF LATE POSTNATAL ONTOGENESIS.....	262
<i>Valieva M.Yu., Salakhiddinov Z.S., Mamasoliev N.S.</i> THE DEGREE OF RELATIONSHIP OF RISK FACTORS IN A POPULATION WITH HIGH BLOOD PRESSURE WITH DIFFERENT LEVEL OF CARDIOVASCULAR RISK.....	157	<i>Ismailova M.U., Yusupov A.S.</i> ANESTHETIC PROTECTION OF CHILDREN DURING SURGICAL CORRECTION OF PENETRAL CHEST DEFORMATION.....	269
<i>Matrasulov R.S., Nishanov D.A., Avezov A.U.</i> EXPRESSION OF BCL 2 IN NEPHROBLASTOMAS.....	161	<i>Abduvalieva F.T., Azizova F.L.</i> COMPARATIVE ANALYSIS OF POPULATION INCIDENCE AND MINERAL COMPOSITION OF WELL WATER.....	276
<i>Teshaev O.R., Murodov A.S., Mavlyanov O.R.</i> ANALYSIS OF THE RESULTS OF SLEEVE GASTRECTOMY IN PATIENTS WITH MORBID OBESITY.....	165	<i>Razhabova M.S., Abdurakhmanov M.M., Khamraev A.N.</i> THE ROLE OF SYSTEMIC INFLAMMATORY RESPONSE AND CYTOKINE ACTIVITY IN PATIENTS WITH MYOCARDIAL INFARCTION AND ITS EFFECT ON PROGNOSIS.....	280
<i>Mirrakhimova M. Kh., Ikromova Sh. N.</i> GLOMERULONEPHRITIS IN CHILDREN: RISK FACTORS, COURSE, PROGNOSIS.....	171	<i>Kuvatov Z.S., Abdurakhmanov M.M., Radzhabova M. S.</i> FIBRINOLYSIS AND SYSTEMIC INFLAMMATORY REACTION IN PATIENTS WITH ACETIC ACID POISONING.....	284
<i>Sapaev D.A., Sattarov Sh. Ya.</i> FREQUENCY AND MORTALITY OF PATIENTS WITH ACUTE MESENTERIAL THROMBOSIS IN THE AREA ZONE AND THEIR CLINICAL CHARACTERISTICS.....	176	<i>Negmatova G.Sh., Kurbanova N.S.</i> MENSTRUAL CYCLE DISORDERS IN OVERWEIGHT GIRLS.....	287
<i>Muazzamov B.B.</i> IMPROVEMENT OF METHODS FOR PREVENTION AND TREATMENT OF POSTOPERATIVE COMPLICATIONS OF HERNIAS OF THE ANTERIOR ABDOMINAL WALL.....	182	<i>Fayzulloeva N.Sh., Khatamova M.T.</i> ASPECTS OF KIDNEY STATE IN WOMEN OF REPRODUCTIVE AGE FOR UNCOMPLICATED PREGNANCY.....	292
<i>Tashmamatov B.N.</i> MORPHOLOGICAL CHANGES IN MORPHOMETRIC INDICATORS OF THE GASTRIC MUCOSA WITH POLYPRAGMASIA ON ANTI-INFLAMMATORY PILLS.....	187	<i>Mukhammadiev F.N., Ruziev Sh.I.</i> MODERN ASSESSMENT OF FACIAL SCARS IN THE PRACTICE OF FORENSIC MEDICAL EXAMINATION.....	297
<i>Mustafoev Z.M.</i> RELATIVE DESCRIPTION OF KIDNEY MORPHOMETRIC PARAMETERS IN POLYPHARMACY OF ANTI- INFLAMMATORY PILLS.....	195	<i>Khatamova M.T.</i> CORRELATION BETWEEN BIOCHEMICAL MONITORING AND MEASUREMENT OF THE WAVE VELOCITY OF BLOOD FLOW IN THE UMBILICAL CORDE OF THE HUMAN FETUS ON THE BACKGROUND OF INTRAUTERINE INFECTION.....	302
<i>Axmedjanov D.U., Karimov A.A. Arifjanov I.A.</i> FEATURES OF THE NEAREST POSTOPERATIVE PERIOD IN MICROSURGICAL TREATMENT OF LUMBAR COMPRESSION RADICULOPATHY.....	203	<i>Khalimova Z.Yu., Negmatova G.Sh.</i> INTERRELATION BETWEEN RISK FACTORS, CLINICAL, HORMONAL, IMMUNOLOGICAL INDICATORS IN PERSONS OF THE UZBEK POPULATION WITH AUTOIMMUNE POLYGLANDULAR SYNDROME.....	305
<i>Abdurakhmanov M.M., Khamraev A.N., Radzhabova M.S.</i> MARKERS OF SYSTEMIC INFLAMMATORY RESPONSE IN PATIENTS WITH CHRONIC HEART FAILURE.....	211	<i>Temirov O.O., Teshaev Sh.J., Khamimov Ya.Sh.</i> NORMAL MACROSCOPIC, MORPHOLOGICAL, AND MORPHOMETRIC PARAMETERS OF THE ESOPHAGUS OF WHITE-BRED RATS.....	311
<i>Raufov A.A.</i> CLINICAL AND FUNCTIONAL FEATURES OF THE CROSS- OF BRONCHIAL ASTHMA AND CHRONIC OBSTRUCTIVE PULMONARY DISEASE.....	216	<i>Nurov U.I., Kholov H.N., Nurova G.U.</i> THE SPECIFIC ROLE OF IMMUNOLOGICAL PROCESSES IN THE DEVELOPMENT OF CHRONIC PURULENT RHINOSINUSITIS.....	315
<i>G. Shaikhova, B. Artikov</i> HYGIENIC ANALYSIS OF NUTRITION OF PATIENTS WITH COVID-19 IN HOME CONDITIONS.....	225	<i>Usmonov I.Kh., Bozorov Sh.I.</i> THE USE OF ANTERIOR PARARECTAL EXTRAPERITONEAL ACCESS IN THE SURGICAL TREATMENT OF TUBERCULOSIS OF THE LUMBAR AND LUMBOSACRAL SPINE.....	320
<i>Sh.K. Yusupova</i> SIGNIFICANCE OF N-TERMINAL SODIUM-URETIC PEPTIDE IN THE DIAGNOSIS OF CHRONIC HEART FAILURE.....	231		
<i>Akhmedova D.I., Akramova H.A., Jalilov A.A.</i> EFFICIENCY OF THE REHABILITATION PROGRAM IN CHILDREN BORN WITH LOW BODY WEIGHT.....	238		

<i>Alibekov S.O., Salokhiddinov Z.S., Mamasaliev N.S.</i> EPIDEMIOLOGICAL FEATURES OF HYPERGLYCEMIA AND MICROELEMENTOSIS IN POPULATIONS OF HIV- INFECTED.....	327	<i>Akhmedova N.Sh., Saidov F.A.</i> NEPHROPATHY ASSOCIATED WITH COVID-19, CLINICAL AND DIAGNOSTIC ASPECTS.....	424
<i>Atoeva M.A., Khayitov A. Kh.</i> PATHOGENETIC BASES OF VIRAL AND BACTERIAL COINFECTIONS IN COVID-19.....	332	<i>Juraeva M.A., Abdulazizkhodiev B.R.</i> A COMPARISON STUDY OF THE COMPLAINTS AND SOME CLINICAL SYMPTOMS OF PATIENTS WITH VIRUS ETIOLOGY LIVER CIRRHOSIS BEFORE AND AFTER COMPLEX TREATMENTS.....	428
<i>Yuldasheva Z.B.</i> CLINICAL FEATURES AND OCULAR MANIFESTATIONS OF ICHTHYOSIS IN CHILDREN.....	338	<i>Gadaev A.G., Ahmedova N.Sh.</i> MODERN VIEW ON THE PROBLEMS OF GENETIC PREDISPOSITION TO NEPHROPATHY OF VARIOUS ETIOLOGY.....	433
<i>Matmuratov K.Zh., Ruzmetov B.A., Rakhimov D.Dj., Parmanov S.A., Yakubov I.Y.</i> HIGH AMPUTATION IN CRITICAL ISCHEMIA OF THE LOWER EXTREMITIES ON THE BACKGROUND OF DIABETES MELLITUS.....	343	<i>Ismatova M.N., Ashurov F.Z.</i> THE ROLE OF LABORATORY PARAMETERS IN COVID 19 AS A PREDICTOR OF SEVERITY.....	441
<i>Egamov S.Sh., Botirov A.K., Rasulov M.T.</i> SOME TYPOLOGICAL FEATURES IN "DIFFICULT" DUODENAL ULCERS.....	351	<i>Kuvatov Z.S., Abdurakhmanov M.M., Radzhabova M. S.</i> DIAGNOSTIC SENSITIVITY AND INFORMATIONAL VALUE OF LABORATORY STUDIES OF SYSTEMIC INFLAMMATORY REACTION SYNDROME IN PATIENTS WITH ACETIC ACID POISONING.....	444
<i>Madazimov M.M., Botirov A.K., Botirov Zh.A., Sultonov Kh.S.</i> MODIFIED METHODS AND TECHNIQUES FOR RECONSTRUCTIVE RECOVERY SURGERY FOR LEFT-SIDED COLOSTOMY.....	357	<i>Keldiyorova Z.D., Narzullaev N.U., Mirzoeva M.R., Nurova O.K.</i> EVALUATION OF THE CLINICAL EFFECTIVENESS OF IMMUNOTROPIC TREATMENT IN CHILDREN WITH INFECTIOUS MONONUCLEOSIS.....	449
<i>Mamadiev A.M., Khodjimov G.M., Nosirov M.M.</i> EPIDEMIOLOGICAL ASPECTS AND THE CURRENT STATE OF THE PROBLEM OF SURGICAL TREATMENT IN SIGMOID VOLVULUS.....	362	<i>Kobilova G.A.</i> EPIDEMIOLOGICAL ANALYSIS OF THE RISK OF IATROGENIC INFECTIONS IN MATERNITY HOSPITALS IN BUKHARA REGION.....	456
<i>Buzrukov B.T., Narzullaeva D.U.</i> PROBLEMS OF DIAGNOSTICS AND SURGICAL TREATMENT OF PRIMARY CONGENITAL GLAUCOMA.....	368	<i>Saidov M.M., Mustafaeva S.A.</i> CLINICAL AND MORPHOLOGICAL CHANGES AND RISK FACTORS FOR KIDNEY DAMAGE IN RHEUMATOID ARTHRITIS.....	460
<i>Xamrayev A.A., Yuldasheva D.Kh., Shamsiyeva T.T., Haydarov D.B.</i> DIAGNOSTIC SIGNIFICANCE OF MOLECULAR GENETIC MARKERS IN THE DEVELOPMENT OF NON ALCOHOLIC FATTY LIVER DISEASE.....	374	<i>Teshaev Sh.J., Sultanova L.J.</i> STUDY OF MORPHOLOGICAL MANIFESTATIONS OF THE EFFECTS OF ACUTE RADIATION ON THE SPLEEN OF EXPERIMENTAL ANIMALS.....	465
<i>Turaeva F.A.</i> COMPARATIVE CLINICAL AND MICROBIOLOGICAL ASSESSMENT OF THE USE OF VARIOUS METHODS OF REHABILITATION OF INFLAMMATORY DISEASES OF THE ORAL CAVITY IN PATIENTS INFECTED WITH CORONAVIRUS INFECTION.....	382	<i>Tojiev F.I., Karimov Sh.I., Sharopov S.G., Murtazayev S.M., Azimov A.M., Ismoilhuzhayeva K.G.</i> OPTIMIZATION OF RESTORATION OF ALVEOLAR DEFECTS OF THE ELEVENTH JUSTICE WITH INDIVIDUAL TITAN CONSTRUCTIONS FOR CONGENITAL CLEFT OF THE PALATE AND LIPS.....	474
<i>Shirinov M.M., Khashirbaeva D.M., Suleymanov A.A.</i> ETIOLOGY OF THE INFLAMMATORY PROCESS IN THE STOMACH AND METHODS OF ITS DETERMINATION IN VARIOUS FORMS AND COURSES.....	389	<i>Kurambaev Ya.B., Karimova Z.X.</i> FEATURES OF THE MECHANISM OF DEVELOPMENT AND COURSE OF PNEUMONIA UNDER EXPOSURE TO THE ORGANISM OF PESTICIDES.....	479
<i>Yusupov A.F., Makhmudov N.Kh.</i> FEATURES OF THE PROGRESSION OF DIABETIC RETINOPATHY UNDER THE INFLUENCE OF CORONAVIRUS INFECTION.....	395	<i>Eronov Y.Q.</i> PATHOGENETIC ANALYSIS OF PERIODONTAL DISEASES IN CHILDREN WITH DISABILITIES.....	487
<i>Khamroev Sh.S., Ibragimova F.I.</i> METHODS OF STUDYING THE DEPENDENCE OF DENTAL HEALTH AND QUALITY OF LIFE IN WORKING WOMEN OF CHEMICAL INDUSTRY ENTERPRISES.....	401	<i>Shadmanov A.K., Rakhmonov O.M.</i> COMPARATIVE ANALYSIS OF PROGNOSTIC FACTORS OF THE EFFECTIVENESS OF TRANSURETHRAL RESECTION AND HOLMIUM ENUCLEATION OF BENIGN PROSTATIC HYPERPLASIA.....	492
<i>Akilov H.A., Shukurov B.S., Nizomov Sh.A.</i> METHOD FOR IMPROVING SURGICAL TREATMENT RESULTS IN CHILDREN WITH URINARY STRICTURES.....	413	<i>K.S.Dolim, Z.Z.Tukhtamurod, Y.N.Faiziev, M.N.Agzamova, M.Zh.Ahmedov, A.Usarov</i> IMPACT OF SPLENORENAL VENOUS ANASTOMOSIS ON PORTAL HEPATIC HEMODYNAMICS IN PATIENTS LIVER CIRRHOSIS WITH PORTAL HYPERTENSION.....	499
<i>Jumaeva M.F.</i> FREQUENCY OF HEPATORENAL SYNDROME IN PATIENTS WITH LIVER CIRRHOSIS OF DIFFERENT ETIOLOGIES.....	417	<i>Tadjixojaeva Y.X., Tilloeva Sh.Sh.</i> APPLICATION OF PULSING PHOTOTHERAPY VIA VISIBLE SPECTRUM IN COMPLEX TREATMENT OF PATIENTS WITH CHRONIC OBSTRUCTIVE PULMONARY DISEASE.....	504
<i>Ismatova M.N., Umurova N.M., Allamuradova F.Y.</i> CLINICAL AND LABORATORY CHARACTERISTICS OF HEMOSTASIS IN PATIENTS WITH METABOLIC SYNDROME.....	420		

<i>Umarov D.A.</i> STUDYING THE VOLUME AND INTENSITY OF BLOOD LOSS FROM THE SKIN WOUND ON THE BACKGROUND OF THE EXPERIMENTAL MODEL OF DRUG HYPOCOAGULATION.....	508
<i>Ismailov O.S., Batirov D.Yu., Rakhimov A.P., Azadov B.R., Yusupov D.D.</i> MOLECULAR GENETIC INTERRELATION OF GALLSTONE DISEASE AND METABOLIC SYNDROME.....	514
<i>Mamatkulov B., Urazaliyeva I.R.</i> INTRODUCTION OF DIGITAL HEALTHCARE.....	520
<i>A.M Khadjibaev., J.A Djuraev., M.M Polatov</i> THE IMPORTANCE OF INTEGRAL SCALES IN PREDICTING THE SEVERITY OF THE COURSE OF CONCOMITANT ABDOMINAL INJURIES IN DIFFERENT AGE GROUPS OF PATIENTS.....	525
<i>Khodjaeva S.M., Bababekova N.B., Yusupaliyeva D.B., Khan- Khodjaeva S.A.</i> FEATURES OF SKIN MANIFESTATIONS IN COVID-19 AND THEIR DIAGNOSTIC SIGNIFICANCE.....	535
<i>Urokov Sh. T., Saidov I. K.</i> APPRAISE OF THE POSSIBILITY AND RELIABILITY OF LAPAROSCOPIC CHOLECYSTECTOMY IN PATIENTS WITH LIVER CIRRHOSIS.....	539
<i>Rakhmatov Olim Bobomurodovich</i> STUDYING THE EFFECT OF THE IMMUNOMODULATOR GEPON ON TNF- α IN THE SERUM OF THE BLOOD OF PATIENTS WITH CUTANEOUS LEISHMANIASIS.....	544
<i>Usmonov I.Kh., Bozorov Sh.I.</i> THE USE OF ANTERIOR PARARECTAL EXTRAPERITONEAL ACCESS IN THE SURGICAL TREATMENT OF TUBERCULOSIS OF THE LUMBAR AND LUMBOSACRAL SPINE.....	550
<i>Khushvaktova Madina Farkhodovna</i> ATOPIC DERMATITIS IN CHILDREN.....	557
<i>Nurov U.I., Kholov H.N., Nurova G.U.</i> THE SPECIFIC ROLE OF IMMUNOLOGICAL PROCESSES IN THE DEVELOPMENT OF CHRONIC PURULENT RHINOSINUSITIS.....	564
<i>Ilyasov A.S., Sharifova Sh.K.</i> MICROSCOPIC STRUCTURE OF THE STOMACH WALL OF RATS IN THE PERIOD OF LATE POSTNATAL ONTOGENESIS.....	568
<i>Rikhsieva N.T.</i> CONDITION OF BONE TISSUE BEFORE AND AFTER SURGERY IN CHILDREN WITH VARIOUS FORMS OF PRIMARY HYPERPARATHYROIDISM.....	575
<i>Xamrayev A.A., Yuldasheva D.X., Jalalova V.Z., Raxmatova M.R.</i> CLINICAL-LABORATORY MARKERS OF PROGRESSION OF NON-ALCOHOLIC FATTY LIVER DISEASE.....	580
<i>Tillaboev S.V., Sattarov J.B.</i> THE CHOICE OF TREATMENT TACTICS AND METHOD OF SURGICAL CORRECTION FOR ANOMALIES OF FIXATION AND ELONGATION OF THE COLON IN CHILDREN.....	588
<i>Zakirova G.A., Kamilova U.K., Khamraev A.A., Nuritdinov N.N.</i> STUDY OF POLYMORPHISM OF THE NATRIURETIC PEPTIDE GENE IN PATIENTS WITH CHRONIC HEART FAILURE IN RELATIONSHIP WITH THE INDICATOR OF HEART CONTRACTILITY.....	595

РАҚАМЛИ СОҒЛИҚНИ САҚЛАШНИ ЖОРИЙ ЭТИШ

Маматқулов Б., Уразалиева И.Р.

Тошкент тиббиёт академияси

✓ **Резюме**

Мақола рақамли соғлиқни сақлашнинг замонавий муаммоларига бағишланган бўлиб, аҳолига масофадан тиббий ёрдам кўрсатиш ва мутахассисларни масофадан ўқитиш учун ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш масалалари кўриб чиқилади. Шу билан бирга, тиббиётнинг турли соҳалари учун рақамлаштиришнинг турли самарадорлиги кўрсатилган, социологик сўровларга кўра, рақамли соғлиқни сақлашнинг бемор, касбий, институционал муаммолари ва аҳолининг ўзини ўзи сақлаш хатти-ҳаракатлари шароитида унинг истиқболлари очиб берилган.

Калит сўзлар: саломатлик; рақамли соғлиқни сақлаш; телетиббиёт; рақамли иқтисодиёт.

ВНЕДРЕНИЕ ЦИФРОВОГО ЗДРАВООХРАНЕНИЯ

Маматқулов Б., Уразалиева И.Р.

Ташкентская медицинская академия

✓ **Резюме**

Статья посвящена современным проблемам цифрового здравоохранения. Рассматриваются вопросы использования информационных и коммуникационных технологий для дистанционного оказания медицинской помощи населению и удаленной подготовки специалистов. Показана различная эффективность цифровизации для разных отраслей медицины, по данным социологических опросов выявлены пациентские, профессиональные, институциональные проблемы цифрового здравоохранения и его перспективы в контексте самосохранительного поведения населения.

Ключевые слова: здоровье; цифровое здравоохранение; телемедицина; цифровая экономика.

INTRODUCTION OF DIGITAL HEALTHCARE

Mamatkulov B., Urazalieva I.R.

Tashkent Medical Academy

✓ **Resume**

The article is devoted to modern problems of digital healthcare. The issues of using information and communication technologies for remote provision of medical care to the population and remote training of specialists are considered. The different effectiveness of digitalization for different branches of medicine is shown, according to sociological surveys, patient, professional, institutional problems of digital healthcare and its prospects in the context of self-preservation behavior of the population are revealed.

Keywords: health; digital healthcare; telemedicine; digital economy.

Долзарблиги

Технологик янгиликлардан фойдаланишга асосланган замонавий соғлиқни сақлашнинг ўзига хос хусусиятлари аҳолининг ўз соғлиғини сақлашда фаол иштирокини ва бунинг учун жавобгарликни назарда тутаяди, яъни бир томондан, инсоннинг индивидуал эҳтиёжларига жавоб берадиган ўзини ўзи сақлайдиган ҳатти - ҳаракатларни шакллантириш бўлса, бошқа томондан - тиббиётнинг тез суръатлар билан ўсиб бораётган имкониятларини ҳисобга олишдир [3, 6, 14]. Шу муносабат билан, аҳоли эҳтиёжларининг мувофиқлигини ва уларга соғлиқни сақлаш томонидан жавобларни ўрганиш вазифаси пайдо бўлади, унинг натижалари сифатли демографик кўрсаткичларининг ўзгаришида акс этади. Бугунги кунда ушбу муаммолар соғлиқни сақлашнинг инновацион ривожланишининг бир қисми сифатида рақамли соғлиқни сақлаш шароитида алоҳида аҳамиятга эга. Рақамли соғлиқни сақлаш жорий этиш Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикаси соғлиқни сақлаш тизимини тубдан такомиллаштириш бўйича комплекс чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПФ-5590 Фармонида, ҳамда ушбу соҳада қабул қилинган бошқа меъёрий ҳужжатларда кўзда тутилган. 2019 – 2025 йилларда Ўзбекистон Республикасининг соғлиқни сақлаш тизимини ривожлантириш Концепцияси бир нечта йўналишларни белгилайди, улардан бири “Рақамли соғлиқни сақлаш” (электрон соғлиқни сақлаш, рақамли тиббиёт ёки digital healthcare, digital health) — саломатлик муаммоларини ҳал қилиш учун ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш. Сўнгги йилларда тиббий, консултатив, диагностика ва услубий ёрдамни масофадан таъминлаш, шунингдек тиббиёт мутахассисларини масофадан ўқитиш деб тушуниладиган телетиббиёт технологиялари (ТТТ) сезиларли даражада ишлаб чиқилган ва жаҳон соғлиқни сақлаш амалиётида фаол фойдаланилмоқда [3, 6, 11].

“Рақамлаштириш” — бу бутун дунё бўйлаб замонавий соғлиқни сақлашнинг етакчи тенденцияларидан бири бўлиб, унинг зарурати ўтган асрда юқори самарали тиббий ёрдам ва масофадан бошқариш йўқлигида тегишли ижтимоий-иқтисодий ва технологик шароитларда шаклланган соғлиқни сақлаш тизимларининг Эскириши билан оқланади [1, 7, 10]. Шу муносабат билан БМТ “Минг йиллик ривожланиш мақсадлари” Декларациясига “Рақамли соғлиқни сақлаш” бўлимини киритди, бу эса соғлиқни сақлашни умумжаҳон қамраб олиш (ССУҚО) имкониятларини сезиларли даражада оширади. Жаҳон Соғлиқни сақлаш ташкилоти (ЖССТ) рақамли соғлиқни сақлашнинг мақсадини соғлиқни сақлаш хизматларини қабул қилиш ва бошқа асосий эҳтиёжларни қондириш ўртасида танлов зарур бўлганда, барча одамлар сифатли тиббий хизматларни керакли жойда ва ўз вақтида у билан боғлиқ молиявий қийинчиликларсиз олишларини таъминлаш деб билади. [Жаҳон Соғлиқни сақлаш куни..., 2018]. ССУҚО миллий иқтисодий самарадорлигини ошириш, ижтимоий барқарорлик ва фаровонлик, хавфсизлик ва индивидуал маҳсулдорликни ошириш учун катта аҳамиятга эга. Масофавий тиббий ёрдам ва хизматларнинг эволюцияси телекоммуникация воситаларининг ривожланишига асосланади. Шу билан бирга, ҳар бир даврда телетиббиёт мақсадларида энг замонавий ва илғор технологиялардан фойдаланилди. Муайян даврларда телетиббиёт тубдан янги тиббий билимларни эгаллашнинг кучли воситасига айланди (масалан, радиотелеметрия ҳолатида бўлгани каби). Соғлиқни сақлаш тизимлари ва моделларининг эволюциясидан қатъий назар, тиббий ёрдамнинг (ҳам бирламчи, ҳам ихтисослашган) мавжудлиги ва ўз вақтидалиги ўта долзарб муаммо бўлиб қолди [5, 8].

Тиббиёт илми амалий соғлиқни сақлаш билан параллел равишда ҳаракат қилар эди: физиология, аерокосмик ва спорт тиббиётининг долзарб вазифалари ва зарурий эҳтиёжлари том маънода телекоммуникацияларга асосланган илмий билимнинг янги усулларини яратишга мажбур қилди [1, 9].

Фуқароларга соғлиқни сақлашни муҳофаза қилишнинг конституциявий ҳуқуқини таъминлаш учун соғлиқни сақлаш тизимининг замонавий модели замонавий диагностика ускуналари, ангиография, лапароскопия, тиббий статистика каби мавжуд бўлган "рақамли соғлиқни сақлаш" элементларидан фойдаланиши керак, бу эса оптимал стратегик қарорларни қабул қилиш учун катта миқдордаги маълумотларни йиғиш ва қайта ишлашга имкон беради (big data).

2021 йилдан бошлаб хавф гуруҳларидан беморларнинг соғлиғини рақамли мониторинг қилиш қуйидагилар ёрдамида аста-секин жорий этилади: 1. Дори-дармонларни мавҳум бемор учун эмас, балки маълум бир одам учун танлашга имкон берадиган соғлиқни сақлашни шахсийлаштириш. 2. Блокчейн – бу турли хил компютерларда маълумотларни тарқатишни ўз

ичига олади. 3. Касалликнинг сабабини ўз вақтида аниқлашга имкон берадиган профилактик тиббиёт ("ақлли" гаджетлар ва генетик таҳлил ёрдамида) ва унинг олдини олиш (масалан, овқатланиш ва жисмоний фаолиятни бошқариш орқали). 4. Мобил иловаларда фойдали маълумотларни сақлашни таъминлайдиган смартфонларнинг ўсиб бораётган роли (рақамли рецептлар, тест маълумотлари, ултратовуш, КТ ва МРТ ва бошқалар.), шунингдек, шифокор ва ҳамшира ўртасидаги алоқа. 5. Диагностика аниқлигини ошириш учун сунъий ақл [2, 4].

Самарали рақамли тиббиёт мажмуаси шифокор билан масофадан туриб ўзаро таъсир ўтказиш бўйича хизматлар тўпламини, беморнинг ҳаётий белгиларини масофадан назорат қилиш мосламаларини, ўз-ўзини ташхислашни, беморлар ва тиббиёт муассасаларининг ягона маълумотлар базаси, тиббий маълумотларнинг онлайн алмашинуви ва мутахассисларнинг маслаҳатлари, шунингдек эпидемиялар бошланишини ёки муайян минтақада муайян соғлиқни сақлаш касалликлар сони ортиши аниқлашга имкон берадиган тематик фойдаланувчи сўровларининг частотасини Internet-таҳлил қилишни ўз ичига олади.

Жаҳон статистикаси шуни кўрсатадики, бирламчи ташхисларнинг қарийб ярми нотўғри бўлиб, тўғри ташхис қўйиш учун йилига ўтказиладиган консилиумлар сони мамлакат аҳолисининг 5-8 %ни ташкил қилади. Рақамли технологиялардан фойдаланиш тиббиёт муассасасида чегараларни камайтиради, ва минтақа, давлат ва Ер юзининг алоқа мавжуд бўлган ҳар қандай жойида жойлашган беморлар ва тиббиёт ходимларининг ўзаро муносабатларини ташкил этишга имкон беради. Аслини айтганда, фазовий тақсимланган ягона тиббий муассаса пайдо бўлиб, у ҳар қандай беморга ёрдам кўрсатади, яъни телетиббиёт тиббий ёрдам кўрсатиш учун трансчегаравий воситадир [3, 8, 11].

Рақамли соғлиқни сақлаш ривожланган рақамли инфратузилмани, тиббиёт мутахассисларининг бу тузилмани ўзлаштириш қобилиятини ва аҳолининг ундан фойдаланишга тайёрлигини талаб қилади.

Тиббий ёрдамнинг барча босқичларидан (бирламчи ва иккиламчи профилактика, тиббий кўрик, скрининг, диагностика, даволаш, реабилитация, учинчи даражали профилактика, паллиатив ёрдам) рақамли тиббиётнинг замонавий ишланмалари дифференциал диагностика учун аллақачон ривожланган касаллик босқичида самарали бўлади, яъни даволовчи (шифобахш) тиббиёт бўлиб, аммо улар беморнинг шикоятларини рўйхатга олиш ва унинг саломатлик тарихига асосланиб профилактик тиббиёт босқичида етарли эмас. Интернет, шунингдек, технологик тараққиёт шифокорларнинг маълумот олиш ва улардан фойдаланиш усулларини сезиларли даражада ўзгартирди. Facebook, Twitter, LinkedIn ва YouTube каби ижтимоий тармоқлар аллақачон тиббиёт ходимларини тайёрлаш, беморларга ёки тиббиёт мутахассисларига маълумот бериш учун ишлатилмоқда. Улар инқирозли вазиятларда тезда ўзаро алоқада бўлишга имкон беради, чунки улар ҳаётга тобора кўпроқ кириб боради ва кўплаб мамлакатларда, шу жумладан фуқароларнинг ўртача даромади ўртача ёки паст бўлган мамлакатларда сезиларли таъсир кўрсатади. Тенгдошлари ўртасида тиббий билимлар, ташаббуслар, лойиҳалар, тадқиқотлар, янгиликлар ва бошқа тадбирларни тарғиб қилиш, тарқатиш ва муҳокама қилиш учун ижтимоий тармоқлардан фойдаланиш бугунги кунда анъанавий усуллардан кўра фойдали бўлган энг самарали алоқа усулларидан бирига айланди [2, 6, 8].

Дунёда рақамли соғлиқни сақлашнинг ривожланиши шуни кўрсатдики, у аёлларнинг соғлиғи, онкология, функционал диагностика, шунингдек соғлом турмуш тарзини шакллантиришда энг катта клиник самарадорликка эришган. Меҳнатга лаёқатли аҳолининг эрта ўлими ва ногиронлигига олиб келадиган юқумли бўлмаган касалликлар (инфаркт, инсульт, саратон, қандли диабет ва астма) эпидемиясининг тарқалиши шароитида бу нафақат аҳоли саломатлигини яхшилаш ва инсон капитали сифатини яхшилашда, балки самарали даволаниш харажатларини камайтиришда ҳам муҳим омил ҳисобланади. Рақамли тиббиёт билан шуғулланадиган компанияларнинг 2/3 қисми АҚШда, 19% – Британияда, 5% – Германияда жойлашган. Ишланмаларнинг 30% жарроҳлик мавзуларига, 19% янги дори-дармонларни ишлаб чиқаришга, 13% телетиббиёт технологияларига, 10% соғлом турмуш тарзи ва фитнес соҳасидаги лойиҳаларга бағишланган, аммо асосий тенденция дори воситаларини ишлаб чиқиш учун маълумотларнинг янги турларидан фойдаланиш ҳисобланади, чунки фармацевтика компаниялари шахсий терапияни ҳисобга олмаганда, кўпчилик одамлар учун мос келадиган дори-дармонларни сотиш камайтганини таъкидлашади [Digital Health..., 2018]. Натижада, АҚШда

телемониторинг ва маслаҳат тиббий хизматлари жорий этилгандан сўнг, диабетик беморлар орасида касалхонага ётқизиш ва клиникага ташриф буюриш сони 58%га камайди, Голландияда касалхоналарнинг кардиология бўлимларига касалхонага ётқизиш сони 64% га камайди, клиникага ташрифлар 39% га камайди, стационар даволанишга сарфланган вақт камайтради [11].

Анъанага кўра, аёллар соғлиғини сақлаш доминантлари ҳомиладорлик ва туғиш билан боғлиқ муаммоларга эътибор қаратдилар, аммо ҳамма аёллар ҳам юрак-қон томир касалликлари аёллар ўлимнинг асосий сабаби эканлигини билишмайди ва шунинг учун тегишли тиббий ёрдамни олишни кейинга қолдирадилар. Телетиббийёт ҳар бир аёлга қуйидаги имкониятларни беради: • керакли маълумотларни тезда олиш; • аёллар саломатлиги тўғрисида маълумот тўпланадиган маълумотлар базаларига очиқ кириш; • муайян тоифадаги аёллар учун мўлжалланган (масалан, айрим касалликларга чалинган ёки касбий хавф билан боғлиқ ишларда банд бўлганлар ва бошқалар) маълум мезонлар бўйича қайта ишланган ва сараланган маълумотларни олиш [1, 7, 11].

Соғлиқни сақлаш амалиётига ахборот технологияларини жорий этиш диагностика ва даволаш усулларини, шифокорларнинг беморлар ва ҳамкасблари билан ўзаро муносабатлари шакллари, даволаш ва соғлиғини тиклашни ташкил этишни тез ўзгартирмоқда. Буларнинг барчаси инсоннинг ҳаёт сифатини яхшилайти. "Нафақат поликлиникалар ва касалхоналарни Internet билан таъминлаш, балки фуқароларнинг, шу жумладан ҳар доим ҳам "ахборот технологиялари" ва "электрон ёзув" каби тушунчаларни тушунмайдиган кекса беморлар асабийлашмасдан ва навбатда кутиб қолмасдан қабулхонага етиб боришини ва текширувдан ўтишини таъминлаш лозим. Шу билан бирга, тиббийёт ходимлари кераксиз ҳужжатлардан халос бўлишлари ва беморга кўпроқ вақт ажратишлари, доимий равишда ўз малакаларини оширишлари ва марказларнинг ҳамкасбларидан онлайн равишда маслаҳат олишлари мумкин эди" [рақамли тиббийёт ..., 17]. Рақамли тиббийёт туфайли бугунги кунда керакли мутахассис билан учрашиш ва ўз вақтида малакали ёрдам олиш анча осон. Шундай қилиб, шифокорларга электрон ёзувлар тизими мавжуд бўлиб, у фуқароларга интернетдан фойдаланиш орқали тақдим этилади [3, 6, 14].

Хулоса

ЖССТнинг "Саломатлик 2020" дастурининг асосий тамойили – бу соғлиқни сақлашдаги тенгсизликни камайтириш, шунингдек, одамларни кенг жалб қилишда иштирок этиш ва жавоб қайтаришнинг аҳамияти [Engagement and participation for health equity..., 2017]. Рақамли соғлиқни сақлаш ҳам мажбурий тиббий суғурта бўйича аҳолига бепул кўрсатиладиган тиббий ёрдамни яхшилашга, ҳам аҳоли томонидан мустақил равишда тўланадиган соғлом турмуш тарзи билан боғлиқ тиббий хизматлар турларини кенгайтиришга имкон беради. Рақамли соғлиқни сақлашни ривожлантиришнинг ҳозирги даражасида аҳолининг соғлиғини сақлаш ва яхшилашга бўлган эҳтиёжи ўртасидаги фарқ қисқармайди. Соғлиқни сақлаш хизматларига бўлган эҳтиёжлар ҳам, рақамли соғлиқни сақлаш имкониятлари ҳам ўсиб бормоқда, аммо эҳтиёжлар имкониятлардан устундир. Ўз-ўзини сақлаб қолиш хатти-ҳаракатларини шакллантиришда аҳоли рақамли соғлиқни сақлаш имкониятларини ҳисобга олади, аммо ундан фойдаланиш истеъмолчиларнинг индивидуал даромадларига боғлиқ. Тиббий ёрдам кўрсатишда рақамли соғлиқни сақлашнинг самарадорлиги биринчи навбатда институционал хусусиятлар, алоқа инфратузилмаси ва бюджетни молиялаштириш, тиббий хизмат кўрсатишда эса аҳолининг шахсий даромадлари билан белгиланади [9, 10].

Рақамли соғлиқни сақлашнинг имкониятлари гендер омилларини ва касалликнинг ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олишга имкон беради, замонавий соғлиқни сақлаш технологиялари мавжудлигини осонлаштиради ва ҳ.к., бироқ, унинг ривожланиш даражаси, яъни аҳолининг ўзини ўзи сақлаш хатти-ҳаракатларига киритиш кўп жиҳатдан рақамли иқтисодиётнинг умумий истиқболларига боғлиқ.

Адабиётлар рўйхати:

1. Владимирский А. В. 2015. История телемедицины — первые 150 лет. Журнал телемедицины и электронного здравоохранения. 1: 10–16.
2. Гусев А. 2017. О проекте «Цифровое здравоохранение». Режим доступа: <http://www.kmis.ru/blog/o-proekte-tsifrovoe-zdravookhranenie>.
3. Кубрик Я. Ю. 2017. Информированность медицинского сообщества о цифровой медицине. Журнал телемедицины и электронного здравоохранения. № 2. Режим доступа: <http://jtelemed.ru/article/informirovannost-medicinskogo-soobshhestva-ocifrovoj-medicine>.
4. Леванов В. М., Переведенцев О. В., Сергеев Д. В., Никольский А. В. 2017. Нормативное обеспечение телемедицины: 20 лет развития. Журнал телемедицины и электронного здравоохранения. № 3. Режим доступа: <http://jtelemed.ru/article/normativnoe-obespechenie-telemeditsiny-20-let-razvitiya>.
5. Теймуразова И. 2017. Цифровое будущее начинается сегодня. 24.10.2017. Режим доступа: <https://medvestnik.ru/content/articles/Cifrovoe-budushee-nachinaetsyasegodnya.html>.
6. Телемедицина: возможности и развитие в государствах-членах. 2012. Доклад ВОЗ о результатах второго глобального обследования в области электронного здравоохранения. Серия «Глобальная обсерватория по электронному здравоохранению» Т. 2. Режим доступа: http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/87687/9789244564141_rus.pdf;jsessionid=FD93ED90BADD1DDAC5330A842BE5C258?sequence.
7. Шадеркин И. А., Цой А. А., Сивков А. В., Шадеркина В. А. с соавт. 2015. mHealth новые возможности развития телекоммуникационных технологий в здравоохранении. Экспериментальная и клиническая урология. 2: 142–148.
8. Digital Health: инновационное мероприятие по цифровой медицине. 20 февраля 2018. Режим доступа: <https://blog.mednote.life/ru/digital-healthinnovacionnoe-meropriatie-po-cifrovoi-medicine>.
9. Engagement and participation for health equity. Reducing health inequities: perspectives for policy-makers and planners. 2017. Available at: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0005/353066/Engagement-and-Participation-HealthEquity.pdf.
10. Tracking Universal Health Coverage: 2017 Global Monitoring Report. 2017. Available at: <http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2017/half-lacks-access/ru>.
11. WHO list of priority medical devices for cancer management. WHO Medical device technical series. 2017.

Қабул қилинган сана 09.08.2022